

Ο Μεγάλος Αμφιλεγόμενος

ΤΟΥ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ

Το 1989, μαζί με μια μικρή ομάδα ευρωπαίων ειδικών (διπλωματών, εμπειρογνομόνων) συναντηθήκαμε στο CSIS (Center for Strategic and International Studies) της Ουάσιγκτον με το τέρας της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, τόσο σε επίπεδο πράξης όσο και θεωρίας, Χένρι Κίσινγκερ. Η συζήτηση μαζί του περιστράφηκε γύρω από τον ρόλο της διπλωματίας στη σύγχρονη εποχή. Εάν η διπλωματία μπορεί να προλαμβάνει κρίσεις, συγκρούσεις ή να διαχειρίζεται και να οβηίνει κρίσεις. Ο Κίσινγκερ – που έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 100 ετών την περασμένη Τετάρτη με ακμαία διανοητική διαύγεια και σε πλήρη δράση – τόνισε με τον αργό, βαρύ, εμφατικό λόγο του ότι «κύρια αποστολή και ρόλος της διπλωματίας θα πρέπει να είναι η πρόληψη των κρίσεων αλλά σπανίως τα καταφέρνει σ' αυτό. Επομένως εστιάζει στην καταστολή, το σβήσιμο των κρίσεων, τον τερματισμό συγκρούσεων και αντιπαραθέσεων. Κύρια αποστολή της ως εκ τούτου γίνεται η επίτευξη σταθερότητας / stability. «Και για να επιλύσω ένα πρόβλημα, για διασφαλίσω σταθερότητα, είμαι πρόθυμος να συνομιλήσω ακόμη και με τον διάβολο» (προφανώς θα μιλούσε και με... πειρατές).

ειδικότερα στην Ελλάδα και Κύπρο με την ιδιότητά του ως συμβούλου εθνικής ασφαλείας του προέδρου Ρ. Νίξον από το 1968 και αργότερα ως υπουργού Εξωτερικών, η απάντησή του ήταν (περίπου) ότι «ο ρόλος του απέβλεπε στο να διασφαλίσει τη σταθερότητα στην περιοχή που απειλείτο από πρόσωπα και πολιτικές εξελίξεις». «Η διασφάλιση όμως της σταθερότητας» είχε ως συνέπεια την ανατροπή της δημοκρατίας στην Ελλάδα και την τουρκική στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο.

Όπως έχει γραφεί, Νίξον και Κίσινγκερ «ήταν ερωτευμένοι με τη Χούντα» (Αλ. Παπαχελάς). Ενώ για την Κύπρο φέρεται να έχει πει ότι «δεν υπάρχει κάποιος ισχυρός λόγος για τον οποίο οι ΗΠΑ θα πρέπει να είναι αντίθετες στο να κατέχουν οι Τούρκοι το ένα τρίτο της Κύπρου». Όταν και η δαιμονοποίηση του Κίσινγκερ σε Ελλάδα και Κύπρο και ο χαρακτηρισμός του ως «εγκληματία πολέμου». Ενώ σύμφωνα με τυφλές θεωρίες συνωμοσίας, είχε φθάσει μέχρι του σημείου να επιδιώκει τον... πλήρη αφανισμό της Ελλάδας και της ελληνικής γλώσσας! Η ευαισθησία του Χ. Κίσινγκερ για τη δημοκρατία και τις φιλελεύθερες, προοδευτικές αξίες δεν ήταν βέβαια ιδιαίτερα υψηλή. Αλλωστε συνέβαλε καθοριστικά και στην ανατροπή του προέδρου Σ. Αλίεντε στη Χιλή (1973). «Η εξωτερική μας

πολιτική συμπεριφορά θα πρέπει να αποβάλει κάθε συναισθηματισμό» έχει γράψει με ωμό κυνισμό. Η θητεία του ως συμβούλου εθνικής ασφαλείας και υπουργού Εξωτερικών (1968 - 1977) σηματοδοτήθηκε από τρία μείζονος σημασίας γεγονότα - επιτεύγματα που επανακαθόρισαν και το παγκόσμιο σύστημα: (α) ο τερματισμός του πολέμου στο Βιετνάμ, (β) η αποκατάσταση των σχέσεων με την Κίνα, (γ) η προώθηση της ύφεσης με τη Σοβιετική Ένωση. Ο τερματισμός του πολέμου στο Βιετνάμ (Paris Accords, 1973) έκλεισε μια μεγάλη πληγή για τις ΗΠΑ που είχε όμως γεννήσει ένα ρωμαλέο φοιτητικό κίνημα και μια ευρεία κοινωνική κινητοποίηση για την ειρήνη και δικαιοσύνη. Στον Χ. Κίσινγκερ απενεμήθη μαζί με τον βιετναμέζο ομόλογό του Λε Ντουκ Θο (Le Duc Tho) το έτος εκείνο το Νομπέλ Ειρήνης. Ο Θο το αρνήθηκε. Ο Κίσινγκερ το αποδέχτηκε. «Ένας εγκληματίας πολέμου με Νομπέλ!» έγραψε ο Κρ. Χίτσενς.

τότε φαινομενικά πανίσχυρη Σοβιετική Ένωση υπήρξε το τρίτο πεδίο ενδιαφέροντος και δράσης του Χ. Κίσινγκερ. Στόχος του δεν ήταν η εγκατάλειψη της πολιτικής της ανάσχεσης (containment) αλλά η πιο ασφαλής και ήπια εφαρμογή της σε μια εποχή οξυτάτης πυρηνικής απειλής. Αποτυπώθηκε σε σειρά συμφωνιών ελέγχου των εξοπλισμών (ABM, SALT). Και στη διαμόρ-

Η λέξη σταθερότητα είναι ο όρος - κλειδί για να κατανοήσει κάποιος τη σκέψη και δράση του αποκαλούμενου μάγου της ρεαλπολιτικής. Και είναι και το αντικείμενο του πρώτου σημαντικού θεωρητικού του έργου, της διδακτορικής του διατριβής στο Χάρβαρντ

φοση μιας ιδιαίτερα καλής σχέσης εμπιστοσύνης του Κίσινγκερ με τη σοβιετική ηγεσία, σχέση που συνεχίστηκε και με τη νέα ρωσική ηγεσία (μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ) με συχνές επισκέψεις του στη Μόσχα και συναντήσεις του με τον πρόεδρο Βλ. Πούτιν. Ο τελευταίος αποδίδοντας φόρο τιμής στον εκλιπόντα τον περιέγραψε ως «σοφλό Statesman». Φόρο τιμής απένεμε επίσης και η κινεζική ηγεσία με την οποία επίσης είχε συχνές επαφές μέχρι τις τελευταίες μέρες του.

Ο Χ. Κίσινγκερ ενσάρκωνε κατά κάποιον τρόπο το «Αμερικανικό όνειρο». Γεννημένος στη Γερμανία το 1923, διέφυγε στις Ην. Πολιτείες το 1938. Φοίτησε στο Χάρβαρντ στο οποίο έγινε στη συνέχεια καθηγητής Διεθνών Σχέσεων για να αναδειχθεί σε κορυφαίο θεωρητικό της ρεαλιστικής σχολής. Μέχρι τις τελευταίες μέρες του έγραφε βιβλία, άρθρα, έδινε διαλέξεις και συμβουλές στην παγκόσμια ηγεσία πάνω στα μεγάλα γεωπολιτικά ζητήματα, από τον πόλεμο στην Ουκρανία και τη Γάζα μέχρι την εντεινόμενη αντιπαράθεση με την Κίνα. Και πάνω στις μεγάλες πλανητικές προκλήσεις, από την κλιματική κρίση μέχρι την τεχνητή νοημοσύνη (AI). Υπήρξε αναμφίβολα ο πλέον επιδραστικός θεωρητικός και ο πλέον αποτελεσματικός υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Αλλά ταυτόχρονα και ο μεγάλος αμφιλεγόμενος για τις ιδέες του και τις πρακτικές του.

ΞΕΝΟΥ

ΤΗΣ ΕΦΗΣ ΞΕΝΟΥ

Ο καθηγητής Π.Κ. Ιωακειμίδης είναι πρώην πρεσβευτής - σύμβουλος του ΥΠ.Ε.Ε., μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του ΕΛΙΑΜΕΠ και research assistant του LSE